

ПРИКАЗИ И КРИТИКЕ

”СПОМЕНИЦА УЧИТЕЉСКЕ ШКОЛЕ У БЕРАНАМА”* Беране 1994.

Споменица као врста публикације представља ”књигу или какав документ издат на успомену великих људи или знаменитих догађаја” али и представку, меморандум или неки симболички знак.

Споменица у Црној Гори има дугу традицију. Прва је она из 1895. године, штампана на Цетинју као ”Прославна споменица 400-те годишњице Ободске штампарије”. Дакле, тачно прије сто година, појављује се посебна врста публикације, названа споменицом, јер је црногорска прошлост препуна догађаја и личности достојних обилежавања њихових јубилеја, нарочито из области културе. Издавачи споменица су се руководили мишљу да само писани трагови остављају трајан спомен на значајне догађаје, а да се прославе, ма колико биле помпезне, брзо заборављају. У овим публикацијама се налазе вриједна свједочанства и бројни подаци преко којих се упознајемо са друштвеним кретањима, дјеловањем појединаца и установа, са прошлошћу и промјенама у одређеном времену и на одређеном простору.

Прије непуне двије године, тачније 25. септембра 1993. би одржана прослава обилежавања четрдесетогодишњице матуре Учитељске школе у Иванграду. Тим поводом неколико ентузијаста направиле споменицу којом ће се трајно сачувати сјећање на

---

* Са промоције у Беранама 17. јуна 1995. године

оних пет година од 1949. до 1954, када је у Беранама неколико генерација стицало дипломе учитеља, да би тај часни позив обављали у цијелој Републици, па и шире. Срећна је околност да је већина од њих међу живима, па ће ова књига добити на значају тек у следећој генерацији. Овдје морам упутити замјерку организаторима прославе што нијесу узели у обзир један још сјајнији јубилеј ове школе, а то је седамдесетогодишњица њеног првог оснивања у Беранама 1925. године. Такође је требало размислити и о још једној школи, тј. Домаћичко-учитељској школи у Андријевци.

Споменница беранске Учитељске школе је подијељена на девет дјелова, али су то у суштини четири цјелине, које се по опсежности и дубини захватања међусобно разликују.

Први дио представља допринос расвјетљавању неких питања из историје школства и дјелнично развоја просвјете и културе у беранском региону и Црној Гори уопште. То су текстови Стевана Ивановића о Учитељској школи у Иванграду, Милоша Барјактаровића о Просвјетним и културним приликама у Црној Гори између два свјетска рата, др. Радивоја Шуковића о образовању учитеља у Црној Гори и др. Радована Бакића о Општини Беране.

Амбиције прва три аутора биле су да прикажу карактеристике развоја школства у Црној Гори, али и да опишу живот једне школе од посебног значаја за неразвијену средину каква је била беранска, која је, успут да кажемо, касније изњедрила велики број интелектуалаца. Учитељске школе су у означеном периоду биле запажене педагошки центри, прво за школовање а затим и за усавршавање наставника. Сви ови текстови представљају ваљан прилог изучавању образовног система у Црној Гори, посебно због тога што још увијек немамо цјеловите монографије о овом питању.

У књигу се изванредно добро уклапа рад др. Бакића, у ствари студија о простору и о географском положају општине Беране, тако да читалац који се интересује за једну одређену тему - проблем школства, ненаметљиво добија потпуну слику и о цијелом крају у којем је школа радила. Овај рад је снабђевен и савременом научном апаратуром.

У другом дијелу књиге читалац ће наћи потпуне информације о прославама двадесетогодишњице и четрдесетогодишњице матуре, почев од састава одбора за обиљежавање јубилеја, уводних излагања председника Одбора Вељка Бубање и помоћника министра за просвјету др проф. Павла Газиводе, те поздравне ријечи председника Општине Беране Момчила Мићовића, домаћина Будимира Мојашевића и Милоша Барјактаровића. Овдје се може смјестити и дно насловљен као "Одзиви штампе и појединаца, поводом прославе", тј. новински чланци и извјештаји поводом прославе, као и поздравни и телеграми за исту прилику.

Посебну вредност за будуће истраживаче представља сљедећи дно књиге, који се односи на сами рад Учитељске школе у Беранама. Ово поглавље садржи Уредбу о оснивању Учитељске школе од 30. IX 2949. године и текст Ђорђија Трифуновића о почетку рада школе, гдје он даје и податке о ученицима који су похађали школу у тих неколико генерација.

Поглавља "Биографије професора" и "Кретање у служби ученика који су матурирали у Иванграду" представљају прави мали енциклопедијски лексикон гдје се дају исцрпни биографски подаци о професорима и ђацима ове школе до којих су састављачи биографија могли доћи. Додуше, неке биографије су обимније са набројаним библиографским радовима, али то је разумљиво ако се зна да је на овоме радило више аутора. Овдје треба истаћи да би те разлике биле још веће, да није рецензент Драгомир Петрић учинио велики напор да текстове уједначи колико је то било могуће.

Мало освјежење представљају текстови на крају књиге у стилу досјетки које су забиљежили Блажо Радовић, Ђорђе Трифуновић и Милун Пековић, као и "Мисли о учитељу" великих људи пренесене из часописа "Учитель".

Како због квалитета текстова тако и због бројних података садржаних у њој, књига "Споменица Учитељске школе у Беранама" представља значајан допринос историји школства, просвјете и педагогије у Црној Гори.

Она је намијењена прије свега будућим истраживачима и научним радницима који се буду бавили историјом школства у Црној Гори, на и шире.

На крају да кажемо да је ова књига настала као резултат великог залагања Вељка Бубање, Милоша Барјактаровића и Ђорђа Трифуновића, а да су квалитету књиге допринијели лектор Вилко Стојановић и рецензенти, односно редактори Драгомир Петрић и др Божидар Шекуларац. Наравно, све је ово било могуће урадити уз несебичну помоћ Министарства за просвјету и науку Црне Горе, које је финансирало издавање књиге. Посебно морамо истаћи залагање проф. др Павла Газиводе, који није дозволио да посустанемо у настојањима да добијемо књигу, која је ево пред нама.

Коначно, желим да изнесем и свој суд: добили смо књигу као трајан споменик једној школи које више нема, а која је одиграла изузетну улогу у одређеном времену и простору.

Надајмо се да ћемо убудуће подизати овакве споменике за јубилеје постојећих и нових школа, на добро беранског краја и цијеле Црне Горе.

Проф. др Божидар Шекуларац